

Kviksilvurkanningar í Føroyum

Deildin fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu í sjúkrahúsvirkinum skipar í hesum døgum fyri umfatandi kanningum av 7 árs gomlum børnum til tess at staðfesta um samband er millum ta kviksilvurnøgð, ið hesi børnini vóru fyri í móðurlívi og heilsustøðuna síðani.

Kanningin verður gjørd í tóttum samstarvi við miljomedisinsku deildina á universitetinum í Odense. Harumframt verður samstarvið við granskarar av deildini fyri almannaheilsu í Tokyo. Neyðugi peningurin er fingin til vegna ymsastaðni uttan úr heim.

pening, vit hava søkt um og soleiðis at okkara kanningar seinni kunnu samanberast við kanningar aðrastaðni.

Eina til tvær vikur eftir burðin kannar barnalæknin barnið viðvíkjandi tí psykomotoriska førleikanum og eisini ger barnalæknin upp hvussu nervalagið starvar.

Tá barnið er 6 mánaðir, 18 mánaðir, og 30 mánaðir og 42 mánaðir verður tað kannað av sálarføðingi fyri at fáa at vita hvussu langt tað er komið í menningini. 3 1/2 ára gamalt verður tað aftur kannað av barnalækna, og tá er kanningin er

FÍGGING

Felagsmarknaðurin játtaði beint fyri júl hesi granskingsarættan um 1 mill. kr., men hon kostar nógv meira enn tað, ið serliga tær evnafrøðiligu PCB-kanningarnar eru sera dýrar. Vón er tó um at fáa pening frá heilsu-myndugleikunum í USA, tí eisini teir eru sera áhugaðir at fáa kannað nærri um PCB ávirkar almannaheilsuna.

Pál Weihe

Karl Robert í nevndini

Ein nýggjur maður er valdur í nevndina í Føroya Arbeiðarafelag. Heilt nýggjur er hann tó ikki, tí Karl Robert Johansen hevur áður verið nevndarlimur í FA. Hann er formaður í felagnum í Sjóar sókn.

Karl Robert Johansen avloysir Andreas Poul-

sen í Føroya Arbeiðarafelag. Andreas tók ikki við afturvali. Trýggir aðrir nevndarlimir stóðu fyri vali. Símun Abrahamson, Hildibjörg Brattalíð og Georg Hansen. Tey vórðu øll afturvald.

randi

oyskum børnum er munandi hægri enn hjá børnum í grannalondum okkara, og orsøkin er fyrst og fremst kviksilvurnihaldið í grind.

Tá børnini vóru árgomul gjørdur heilsusystarnar í Føroyum eina meting av heilsustøðuni og búningini hjá børnunum. Hesar kanningar av teimum árgomlu gevvu ongur ábendingar um, at samband er millum kviksilvurnøgð og búningargstig.

Fyri at koma til eina meira álitandi niðurstøðu, var ætlanin at kanna børnini betur um 3 ára aldur, men hetta varð av ongum, tí peningur var ikki tøkur.

Kanningararbeiðið hevur annars, síðani tað byrjaði í 1985, fingið góðan stuðul nógvastaðni frá og nevast skulu serliga Vest-Norden samarbeiðið og Højgaards Fond. Í oktober 1992 fingi vit játtað væl av peningi frá heilsu-myndugleikunum í USA (National Institutes of Health) soleiðis, at tað gjørdist møgulegt at kanna børnini, áðrenn tey fóru í skúla.

Børn fødd í tíðarskeiðnum 1. mars 1986 til 31. 1987 verða kannað í ár. Børn fødd 1. februar til 31. desember 1987 verða kannað komandi vár.

Kanningararbeiðið byrjaði á Landssjúkrahúsinum 11. apríl 1993 og heldur fram til juni 1994. Ætlanin er eisini at skipa fyri kanningum á Klaksvíkar Sjúkrahúsi og Suðuroyar Sjúkrahúsi.

Talan er um eina nágreiniliga heilsukanning, serliga av nervalagnum. Kanningarnar vara útíð 5 tímar og eru í høvuðsheitum hesar:

1. Ein barnalæknir ger eina líkamskanning við serligum atlit til nervalagið.

2. Sansimir verða serliga væl kannaðir. Oymalæknin kannar hvørjar tónar barnið hoyrir, og um normal viðurskifti eru í millumoyra og í oyragongini. Eyguni verða kannað fyri litsans, sjónarering og sjónsstyrki. Javnvág og følsansurin á fingrum og tærnum verða kannað við serligum tólum.

3. Elektriska virksemd í heilanum, tá hoyrn og sjón verða stimulerað verður kannað. Hetta verður gjørt við leidingum, ið verða klisraði á skallan. Hesar kanningar eita á læknamáli VEP og BEAP, t.e. evoked potentials íggjøgnum eyga og oyra.

4. Sálarføðisligar kanningar verða framdar á tvinnað hættri. Ein sálarføðingur gevur børnunum ymsar smærri uppgávur at loysa, og á einari teldu skulu tey eisini loysa ymsar uppgávur.

5. Mamma fær spurnarbløð viðvíkjandi heilsustøðuni hjá barninum, umhvørvinum og sær sjálvum at svara.

6. At enda verða nøkur hár klipt av høvinum og harumframt ein blóðroynd tikin.

Undirtøkan higartil hevur verið óføra góð. Móðir og barn eru komin av bygd og úr bý til avtalaða tíð. T.e. kl. 8 um morgunin og kl. 12 á middegi. Kanningarættanin er strævin fyri børnini, men tey lata ikki illa at. Aftan á sjálvar barnakanningarnar eru av, er stórt arbeiði at gera úrslitini upp. Væntandi hava vit eitt úrslit viðvíkjandi sambandi millum kviksilvur- og heilsuviðurskiftini hjá børnunum uml. 1 ár aftan á at síðsta barnakanningarnar eru framdar.

Hetta er long tíð hjá foreldrunum at bíða eftir úrslitunum og tí verður ráðleggingarfundur hildin hvønn dag um børnini, ið eru kannað tann dagin. Um okkurt serligt er áfamt, ið kann viðgerast, ella kann hava týðning fyri barnið, fær kommunulæknin boð um hetta.

Tá tosað verður um kviksilvurdálking av havfóði, verður vanlig eisini spurt um onnur dálkandi evni, ið menniskjað hevur latið út í náttúruna seinastu ári. Vit hava mett at PCB ella polycloeradað bifenyler eru av serligum týðningi við tað, at eitrandi árin á nervalagið tyktist at líkjast tí hjá kviksilvuri. PCB er ein bólkur av evnum, sum vegna teirra góða tekniska eiginleika,

serliga mótsøðuføri ímóti hita og øðrum evnum, var nógv brúkt í 50' og 60'árunum. PCB er m.a. nógv brúkt í kondensatorum og transformatorum. PCB hópast upp í føðiketuni og verður niðurbrotið sera spakuliga. Vegna óttan fyri umhvørvisdálking varð framleiðslan av PCB munandi skerð mitt í 70'árunum.

Tá børnini vóru fødd, frystu vit eitt petti av nervalstronginum. Ætlanin er nú at kanna hesi petti fyri PCB. PCB analysur eru tó sera kostnaðarmiklar, uml. kr. 3000 fyri hvørja. Í løtuni verður roynt at finna pening at kanna teir 1023 nervalstrongir hjá børnum fødd á føroyskum sjúkrahúsum frá 1. mars 1986 til 31. desember 1987. EF-

kommissionin hevur lovað 1/2 mill. kr. til just hesar kanningar, men skulu allir nervalstrongir kannað, fer tað væntandi at kosta uml. 3 mill. kr., so enn restar peningur í.

Onnur samfeløg hava líkandi trupulleikar av kviksilvuri. Nevast skulu serliga Grønland, Azorurnar, New Zealand og ávis umráði í Miðalhavinum. Í løtuni verður hugsað um at gera somu kanningar í Grønlandi, á Azorunum og í Miðalhavinum, sum í Føroyum. Fólk, ið eru áhugað at endurtaka føroysku kanningarnar í hesum økjum, hava longu verið og vitjað í Føroyum og onnur eru væntandi.

Pál Weihe

Lægri ferðagjald

Nú skal ferðagjaldið verða 120 krónur

Tey í ferðavinnuni kunnu ikki siga annað enn, at landsstýrið lurtar eftir teimum.

Ferðavinnan hevur gramt seg um tær krónurnar, sum lagdar verða omaná hvønn ferðaseðil av landinum. Ferðavinnan heldur, at hetta gjald er ein føðing í at fáa fleiri fólk higat vitja.

Nú hevur landsstýrið

tikið hesa klagu til eftirtektar og hevur lagt uppskot fram um at lækka gjaldið úr 300 niður í 120 krónur.

Tað er tað sama sum í Íslandi.

Í Danmark er ferðagjaldið 65 krónur, í Svøríki 12 krónur. Noreg og Finnland hava einki ferðagjald.

randi

Kvinnuhúsið

Ráðgevingin hjá Kvinnuhúsinum er opin hvønn hósdag frá kl. 19.00-21.00, inngongd hjá KFUM, Oman Plisvarða 2, ella á tlf. 17200.

Kvinnuhúsið er opið gerandisdagar frá kl. 14.30-16.30. Telefonin, 17200, svarar hvønn dag frá kl. 14.30-7.00 á morgni.